

KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ DURUMU

THE LEGAL STATUS OF LETTERS OF GUARANTEE DURING CONCORDAT PROCEEDINGS

Araştırma Makalesi
Tutku Ecem ASLAN*

ÖZ

Taraflar, gerçekleştirecekleri hukuki işlemlerde alacaklarını güvence altına almak amacıyla çeşitli teminat araçlarına başvurumaktadırlar. Bu çerçevede teminat mektupları, hem borçlunun edimini ifa etmemesi ihtimaline karşı alacaklıya yüksek düzeyde koruma sağlamaları hem de diğer teminat türlerine kıyasla daha süratli biçimde paraya çevrilebilmeleri nedeniyle uygulamada önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim teminat mektubu, borçlunun yükümlülüğünü yerine getirmemesi hâlinde ortaya çıkan zararın garanti veren tarafından tazmin edileceğine ilişkin bağımsız nitelikte bir taahhüt içermektedir.

Teminat mektuplarının sağladığı bu güvencenin, borçlunun malvarlığının korunmasının büyük önem taşıdığı konkordato sürecinde nasıl değerlendirileceği ise öğretide ve yargı içtihatlarında tartışmalı bir alan oluşturmaktadır. Zira konkordato sürecinin sağlıklı şekilde işletilebilmesi, borçlunun malvarlığının korunması ve alacaklılar arasında adil denge gözetilmesiyle mümkündür. Bu bağlamda, borçlu lehine düzenlenmiş teminat mektuplarının konkordato sürecinde paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla engellenip engellenemeyeceği sorunu, yalnızca hukuki ilişkinin taraflarını değil, mektubu düzenleyen garantörü de içine alan daha geniş bir hukuki etki alanı doğurmaktadır. Bu nedenle teminat mektubunun nakde çevrilmesinin ihtiyaten durdurulması, ancak mektubun dayanağını oluşturan hukuki ilişkiden kaynaklanan ve somut olayda haklı sebep olarak nitelendirilebilecek bir durumun varlığı hâlinde gündeme gelebilmelidir. Böyle bir durumda söz konusu tedbir, icra ve iflâs hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri değil; genel hükümlere dayalı, teminat mektubunun bağımsız hukuki niteliğinden kaynaklanan menfaat çatışmasını önlemeye yönelik bir ihtiyati tedbir mahiyeti taşımaktadır. Nitekim burada tedbirin hukuki dayanağını oluşturan olgu, borçlunun konkordato talebinde bulunmuş olması değil; teminat mektubunun sebep olduğu hukuki ilişkiden doğan, mektubun paraya çevrilmesini dürüstlük kuralı veya sözleşme sadakati ilkesi bakımından sorunlu hâle getiren haklı gerekçelerdir.

DOI:

Makalenin Geliş Tarihi: 08.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 25.11.2025

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: tutkuaslan@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5796-4113

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, konkordato sürecinin taraflar arasındaki güç dengelerini değiştirdiği bu karmaşık yapıda, teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyaten durdurulmasına ilişkin hukuki rejimi doktrin ve yargı kararları ışığında sistematik biçimde incelemek; konuyu hem teminat mektuplarının bağımsız taahhüt niteliği hem de konkordato hukukunun koruma amaçlı yapısı bakımından değerlendirmek; nihayet uygulamada karşılaşılan sorunlara teorik ve normatif temellere dayalı çözüm önerileri geliştirmektir.

Anahtar Kelimeler: Teminat mektubu, Konkordato, İhtiyati tedbir, Borçlu, Garantör

ABSTRACT

The parties employ various forms of security instruments in order to safeguard their claims within the scope of legal transactions. In this regard, letters of guarantee occupy a significant position in practice, as they not only provide creditors with a high level of protection against the possibility of the debtor's non-performance, but also allow for a more rapid conversion into cash when compared to other types of security. Indeed, a letter of guarantee embodies an autonomous undertaking whereby the guarantor promises to compensate any loss arising from the debtor's failure to fulfil their obligation.

How the protective function of letters of guarantee should be evaluated during concordat proceedings (where the preservation of the debtor's assets is of paramount importance) constitutes a contested issue in both scholarly writings and judicial decisions. The proper functioning of the concordat regime depends upon safeguarding the debtor's estate and maintaining an equitable balance among creditors. Against this backdrop, the question of whether the cashing of letters of guarantee issued in favour of the debtor may be restrained through a preliminary injunction generates a broader sphere of legal implications, affecting not only the parties to the underlying legal relationship but also the guarantor issuing the letter. Accordingly, the precautionary suspension of the conversion of a letter of guarantee into cash should only come into consideration where there exists a circumstance arising from the underlying legal relationship which may, in the concrete case, be characterised as a legitimate ground. In such instances, the measure does not constitute a protective injunction peculiar to enforcement and bankruptcy law; rather, it is a preliminary injunction grounded in general principles, aimed at preventing a conflict of interests stemming from the autonomous legal nature of the letter of guarantee. In this respect, the legal basis for the injunction is not the debtor's filing of a concordat request per se, but the justified reasons arising from the underlying relationship that render the conversion of the letter into cash problematic in light of the principle of good faith or the doctrine of pacta sunt servanda.

The purpose of this study is to examine systematically (through the lens of doctrinal analysis and judicial precedent) the legal framework governing the precautionary suspension of the conversion of letters of guarantee into cash within this complex structure in which concordat proceedings alter the balance of power between the parties; to evaluate the issue both in terms of the autonomous undertaking inherent in letters

of guarantee and the protective architecture of concordat law; and, finally, to propose theoretically and normatively grounded solutions to problems encountered in practice.

Key Words: Letter of guarantee, Concordat, Interim injunction, Debtor, Guarantor

EXTENDED SUMMARY

In legal and commercial transactions, parties frequently seek to protect their financial interests and mitigate the risks arising from non-performance or breach of obligations. One of the most effective instruments used for this purpose is the letter of guarantee, which plays a significant role in ensuring the security of receivables. Letters of guarantee function as a written commitment issued typically by a bank or financial institution (the guarantor), assuring the beneficiary that the guarantor will fulfill the debtor's obligations or compensate for any damages, should the debtor fail to perform as agreed.

What distinguishes letters of guarantee from other types of collateral or security instruments is their high liquidity and relative ease of enforcement. Unlike mortgages or pledges, which may require judicial proceedings or complex enforcement mechanisms, letters of guarantee can often be swiftly converted into cash upon the occurrence of certain conditions. This practical advantage has led to their widespread use in both domestic and international transactions, including construction projects, public tenders, and supply contracts.

Beyond their role in standard commercial relations, letters of guarantee also hold particular significance in the context of concordat proceedings. The concordat process provides a formal mechanism through which a debtor may propose a payment plan to creditors, subject to court approval. The primary goal is to maintain the continuity of the debtor's business while ensuring a fair and proportionate repayment to creditors. For this delicate balance to be maintained, it is essential that the debtor's assets are protected during the course of the proceedings.

At this point, it becomes necessary to consider whether the enforcement of a guarantee in favor of the debtor can be legally restrained by a interim injunction during concordat proceedings. This issue is not merely procedural but also involves significant substantive considerations related to private law, the principle of *pacta sunt servanda* (agreements must be kept), and the protection of third-party rights.

On the one hand, allowing the beneficiary (typically a creditor or contractual counterparty) to freely enforce the letter of guarantee may jeopardize the debtor's financial integrity and undermine the success of the concordat. If the guarantees are cashed en masse, the debtor may lose substantial assets or access to banking resources, which may be critical for continuing operations during the restructuring phase. This, in turn, could lead to the collapse of the concordat plan, harming not only the debtor but also other creditors who are relying on the debtor's ability to rehabilitate.

On the other hand, imposing an interim injunction to block the enforcement of the guarantee may interfere with the rights of the beneficiary, who, based on the independent nature of the letter of guarantee, has a legitimate expectation to be paid upon the occurrence of the stipulated conditions, usually the presentation of a demand letter and confirmation of default. Importantly, letters of guarantee are typically considered autonomous from the underlying contract, meaning that the guarantor is obligated to pay regardless of disputes in the primary legal relationship, unless fraud or abuse is involved.

Therefore, any attempt to halt the enforcement of a letter of guarantee through injunctive relief must be approached with caution and justified by a solid legal basis. According to prevailing legal opinion and judicial practice, an interim injunction to prevent the realization of a guarantee can only be granted if there is a just cause directly arising from the legal relationship that gave rise to the guarantee. It is not sufficient for the debtor to merely be under concordat protection; there must be an independent and concrete ground such as an allegation of bad faith, lack of default, or abusive invocation of the guarantee by the beneficiary.

Furthermore, such an injunction would not be based on specific provisions of enforcement and bankruptcy law, but rather on the general rules of civil procedure governing interim measures. The debtor, or in some cases the guarantor, would need to demonstrate the presence of a serious and imminent threat to their rights, as well as the potential for irreparable harm if the guarantee is enforced. Courts will also weigh the balance of interests between the parties and consider whether the requested measure would unduly prejudice the beneficiary.

It is also important to highlight that granting an interim injunction in this context may have wider legal and economic implications. Since letters of guarantee serve as a crucial trust mechanism in commercial life, especially in high-value or high-risk transactions, undermining their enforceability could lead to reluctance on the part of financial institutions to issue them. This, in turn, may restrict access to credit and disrupt commercial stability. Therefore, courts must ensure that such extraordinary measures are reserved for exceptional circumstances, backed by clear and compelling evidence.

In conclusion, while letters of guarantee are highly effective tools for securing obligations and ensuring financial trust in transactions, their treatment during concordat proceedings requires careful legal analysis. The enforcement of such guarantees may be temporarily suspended through an interim injunction only in the presence of a justified legal reason related to the underlying contractual relationship. This measure must be grounded not in the concordat itself, but in specific, verifiable facts that indicate an abuse of rights, fraud, or other irregularities that warrant judicial protection. Any broader application of such injunctions risks compromising the autonomy and reliability of letters of guarantee, which are foundational to both national and international commerce.

GİRİŞ

Kişilerin, tarafı oldukları hukuki işlemlerden doğan alacaklarını güvence altına almak istemeleri oldukça doğaldır. Bu güvence yöntemlerinden biri ise teminat mektuplarıdır. Teminat mektupları, taraflardan birinin borçlu olduğu edimi hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi hâlinde, doğacak zararın garantörce karşılanacağını garanti altına almakta ve diğer teminat türlerine kıyasla daha hızlı şekilde paraya çevrilebilmeleri sayesinde sıklıkla başvurulmuş bir hukuki işlem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Teminat mektupları, bir icra ve iflâs hukuku kurumu olan konkordato bakımından da oldukça önemlidir. Zira konkordato, borçluya, alacaklıları ile yapacağı anlaşma yoluyla aralarındaki alacak-borç ilişkisini karşılıklı olarak belirlenen şartlar çerçevesinde sonra erdirme ve işletmesinin ekonomik durumunu düzeltme imkânı tanımaktadır. Konkordatodan başarıya ulaşması için ise borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunması önem arz etmekte olup bu amaca hizmet eden birtakım tedbirlere başvurulması mümkündür. İşte teminat mektupları bağlamında esas sorun, borçlunun malvarlığı bütünlüğünü korumak amacıyla, kendisinin lehtarı olduğu teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin ihtiyati tedbir yoluyla önlenip önlenemeyeceğidir. Çünkü bu tür bir ihtiyati tedbir, yalnızca borçlunun malvarlığı bütünlüğünü korumakla kalmayacak, aynı zamanda borçlunun taraf olmadığı hukuki ilişkilere ve pek tabii maddi hukuka dair sonuçlar da doğuracaktır. Çalışmada, teminat mektuplarının konkordatodaki durumu ve bu mektupların paraya çevrilmesine bahsi geçen içerikte bir ihtiyati tedbir kararıyla müdahale edilip edilemeyeceği hususlarının tespiti amaçlanmaktadır.

Çalışmada ilk olarak teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin genel açıklamalarda bulunulacaktır. Teminat mektuplarının hukuki niteliği ve başlıca özellikleri tespit edildikten sonra ise konkordatoda teminat mektuplarının durumu ele alınacaktır.

I. TEMİNAT MEKTUPLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Bir hukuki ilişkide borçlunun alacaklıya karşı üzerine aldığı edimi hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi hâlinde, mektupta belirtilen tutarın teminat veren tarafından

alacaklıya ödeneceğini taahhüt eden sözleşmeye teminat mektubu denilmektedir¹. Tanımdan da anlaşıldığı üzere, teminat mektupları muhatap açısından güvence fonksiyonu taşıyan hukuki işlemlerin bir çeşididir². Teminat mektupları, oldukça geniş bir uygulama alanına sahip olmasına rağmen kanun koyucu tarafından ayrıca ve açıkça bir yasal düzenlemeye kavuşturulmuş değildir; ancak haiz olduğu öneme binaen öğretide ve yargı kararlarında kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Teminat mektubu, teminat mektubu sözleşmesinin iki tarafı olmasına karşın, üç köşeli bir hukuki ilişki meydana getirmekte ve teminat veren “*garantör*”, lehine teminat verilen asıl sözleşmenin borçlusu “*lehtar*”, teminatı alan asıl sözleşmenin alacaklısı ise “*muhatap*” olarak adlandırılmaktadır. Asıl sözleşmenin borçlusu olan lehtar, borcun kendisi tarafından gereği gibi ifa edilememesi durumunda, muhataba uğrayacağı zararın tazminini taahhüt eden bir teminat mektubu için garantöre başvuracak, başvurunun kabul edilmesi hâlinde ise garantör ile lehtar arasında gayri nakdi bir kredi ilişkisi kurulmuş olacaktır³. Borcun gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle garantör muhataba ödeme yapmak durumunda kalırsa, ödediği miktar kadar lehtara rücu edebilecektir⁴. Uygulamada bu rücu ilişkisinin meydana gelmesi için teminat mektubu sözleşmesinin lehtarı ve garantörü arasında kontrgaranti⁵ sözleşmesi yapılmaktadır⁶. Teminat

¹ Çeşitli tanımlar için bkz. Hüseyin Murat Develioğlu, *(ICC'nin URDG 758 Hükümleri ile İlgili Açıklamalarla Beraber) Bağımsız Garanti Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021) 19-21; Nami Barlas, *Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları 1986) 7; Ünal Tekinalp, *Banka Hukukunun Esasları* (Yeniden Yazılmış İkinci Bası, Vedat Kitapçılık 2009) 51; Seza Reisoğlu, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (4. Baskı, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları 2003) 35; Himmet Koç, ‘Hukuki Açıdan Banka Teminat Mektupları’ (2020) 69(2) AÜHFD 567, 570; Sıtkı Akyazan, ‘Tatbikatta Banka Teminat Mektuplarının Ortaya Çıkardığı Çeşitli Sorunlar’ (1974) 7(3) BATİDER 567, 567.

² Sabih Arkan, ‘Teminat Mektubu Veren Bankanın Hukuki Durumu’ (1992) 16(4) BATİDER 59, 60.

³ Hilal Yener Coşkun, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (1. Baskı, Vedat Yayıncılık 2012) 12; Damla Songur ve Çiğdem Ceylan, ‘Banka Teminat Mektubu-Hukuki Niteliği ve Çeşitleri’ (2014) 2 (4) Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 149, 150.

⁴ Semra Omağ, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Mahiyeti ve Hükümleri’ (1971) 6(2) BATİDER 325, 338; Barlas (n 1) 78.

⁵ Kontrgaranti, garanti verenin, ödediği miktarın kendisine iadesini garanti altına almak için başvuru kurumdur. bkz. Develioğlu (n 1) 70.

⁶ Yener Coşkun (n 3) 214.

mektubunun garantörü, gerçek veya tüzel kişi olabilir; ancak uygulamada garantörün genellikle bir banka olduğu görülmektedir⁷.

Teminat mektubu verilmesiyle ortaya çıkan bir diğer ilişki de garantör ile muhatap arasında olup bu ilişki teminat mektubu sözleşmesi olarak adlandırılmakta ve söz konusu sözleşme ile garantör, muhatabın doğması muhtemel zararını karşılamayı taahhüt ederek tek taraflı bir borç üstlenmektedir⁸. Özellikle belirtmek gerekir ki teminat mektubu üç köşeli bir ilişki oluştursa dahi, teminat mektubu sözleşmesinin tarafları garantör ve muhataptır; lehtar ise ilgili sözleşmeye taraf olmayıp yalnızca muhatap ve garantör arasındaki garanti ilişkisinin kurulmasını başlatmaktadır⁹.

Teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin öğretide çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bunlar: Kefalet sözleşmesi görüşü, garanti sözleşmesi görüşü, karma sözleşme görüşü ve kendine özgü (sui generis) sözleşme görüşüdür¹⁰. Bu husus uzun süre tartışmalara ve görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Yargıtay'ın 1967 ve 1969 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararları sonrasında, teminat mektuplarının hukuki niteliğine ilişkin öğretide ve uygulamada ortaya çıkan görüş ayrılıkları büyük ölçüde giderilmiş; bu mektupların, klasik kefalet ilişkilerinden bağımsız bir borç yüklenimi niteliği taşıyan garanti sözleşmesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki kabul yerleşik hâle gelmiştir¹¹.

Teminat mektubu sözleşmesinin garanti sözleşmesi olarak kabul edilmesinin temel sebebi, garanti verenin borcunun asıl borçtan bağımsız ve asli nitelikte bir borç olmasıdır¹². Bir diğer deyişle, teminat mektubu veren garantör, lehtar ile muhatap

⁷ Koç (n 1) 576.

⁸ İzzet Başara, 'Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Niteliği' (2009) 22(83) TBB Dergisi 302, 302; Vahit Doğan, *Teminat Mektupları* (Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı, Savaş Yayınevi 2015) 18.

⁹ Yener Coşkun (n 3) 43; Koç (n 1) 576; Ömer Cemre Koç, *Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenmede Üstlenenin Hukuki Konumu* (1. Baskı On İki Levha Yayıncılık 2022) 84.

¹⁰ Tartışmalar için bkz. Atilla Sav, 'Banka Teminat Mektuplarının Haczi' (1967) (1) ABD 48, 49.

¹¹ YİBHKG, 1966/16, 1967/7, 13.12.1967; YİBHKG, 1969/4, 1969/6, 11.06.1969, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

¹² Arkan (n 2), 60-61; Koç (n 1) 577; Bengisu Önder, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020) 32.

arasındaki sözleşmeden bağımsız ve asli bir yükümlülük altına girmektedir¹³. Zira muhatabın garanti verene karşı haiz olduğu hak ne muhatap ile lehtar arasındaki sözleşmeye ne de garantör ile lehtar arasındaki sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır; ayrıca bu sözleşmelerin varlığına veya hükümlerine de tâbi değildir¹⁴. Bu husus, garanti sözleşmesinin bir türü olan teminat mektubu sözleşmesinin, bağımsız bir sözleşme niteliği taşıdığını göstermektedir. Teminat mektubu sözleşmesinin bu özelliği, onu, fer'i niteliği haiz bir borç olan kefalet borcundan ve dolayısıyla kefalet sözleşmesinden ayırmaktadır¹⁵.

II. KONKORDATODA TEMİNAT MEKTUPLARININ DURUMU

A. Genel Olarak

Konkordato, borçlu ile alacaklıların yaptığı anlaşma ile aralarındaki alacak-borç ilişkisinin karşılıklı olarak belirlenen şartlar çerçevesinde sonra erdirilmesini sağlayan bir icra ve iflâs hukuku kurumudur¹⁶. Bu kurum hem borçluyu hem de alacaklıları korumaya yönelik bir işlevi haiz olup borçlunun işletmesiyle ilgili faaliyetlerini devam ettirebilmesini ve dolayısıyla alacaklıların da alacaklarına, borçlunun iflâsına kıyasla daha avantajlı bir miktarda kavuşmalarını sağlamaktadır¹⁷.

Konkordatonun alacaklılar bakımından önemli sonuçlarından bir diğeri ise sürecin çoğunlukla alacaklılar arasında eşitlik ilkesi gözetilerek yürütülmesi ve

¹³ Arkan (n 2), 61; Seza Reisoğlu, 'Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar' (2002) (43) Bankacılar Dergisi 94, 96; Önder (n 12) 32.

¹⁴ Develioğlu (n 1) 92-93.

¹⁵ Önder (n 12) 32.

¹⁶ Mustafa Reşid Belgesay, *İcra ve İflâs Hukuku I Sentetik Bölüm İkinci Cilt* (Fakülteler Matbaası 1953) 10-11; M. Serhat Sarısözen: *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı Yetkin Yayınları 2024) 130; L. Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflâs Hukuku* (Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 625; Murat Atalı, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Bası, Yetkin Yayınları 2022) 627; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (8. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021) 477.

¹⁷ Süha Tanrıver ve Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996) 31; Mehmet Kâmil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (Konkordato Hukukuna İlişkin 7101, 7155 ve 7327 Sayılı Kanun Değişikliklerini İçeren Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021) 595; Sarısözen (n 15) 130; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 628.

sonuçlandırılmasıdır¹⁸. Konkordatonun başarıya ulaşması ve ifade edilen olumlu sonuçların meydana gelebilmesi ancak borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunmasıyla mümkündür. Konkordatonun teminat mektuplarına etkisi de bu hususlar ele alınarak incelenmelidir.

Lehtar sıfatını haiz borçluya konkordato mühleti verilmesi, tek başına, teminat mektuplarının paraya çevrilmesi için bir sebep teşkil etmemektedir¹⁹. Bu husus, üç aylık bir ilişki meydana getiren teminat mektubu sözleşmesi bağlamında oldukça önemlidir. Kesin mühletin sözleşmeler bakımından sonuçlarına ilişkin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu²⁰ (İİK) m. 296/1 hükmünde düzenlendiği üzere, borçlunun taraf olduğu sözleşmenin karşı tarafının konkordato projesinden etkilenip etkilenmediği önem arz etmemekte ve bu sözleşmelerin devam edeceği kabul görmektedir. Taraflar sözleşmede, konkordatoya başvurulmasının teminat mektubunun paraya çevrilmesine sebep olacağına ilişkin açık bir hüküm öngörmüş olsalar dahi bu hükmün uygulanması mümkün değildir²¹. Çünkü İİK m. 296/1 gereğince, sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunsa dahi söz konusu hüküm borçlunun konkordatoya başvurması durumunda uygulanmayacak ve bu tür bir hüküm öngörülme de sözleşme borçlunun konkordatoya başvurduğu ileri sürülerek sona erdirilemeyecektir. Nitekim lehtarın konkordato sürecine girmiş olması muhatap ile yapmış olduğu esas sözleşmeye etki etmeyecek ve muhatabın konkordato sebep gösterilerek garantöre başvurabilmesinin önünü açmayacaktır. Dolayısıyla muhatabın, başkaca haklı bir neden olmaksızın, lehtarın konkordato sebebiyle asıl sözleşmeden doğan borcunu ifa etmeyeceğinden bahisle teminat mektubunun paraya çevrilmesi yoluna gitmesi imkân dahilinde değildir.

¹⁸ Ömer Ulukapı, 'Konkordatonun Sonuçları' (2000) 8(1), SÜHFD 9, 9; Sarısözen (n 15) 131; Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 638.

¹⁹ Serdar Kale, *Yeni Konkordato Hukuku 7101,7155 ve 7327 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflas Kanunu m. 285-309 Şerhi* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023) 453; Gökberk Özsöker, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2024) 277; Sarısözen (n 15) 495.

²⁰ İcra ve İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 9.6.1932, RG 19.6.1932/2128.

²¹ Oğuz Atalay, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 102; Mesut Köksoy, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2022) 313; Özsöker (n 18) 131.

Bu bağlamda ele alınması gereken bir diğer husus da alacaklı ve borçlu arasındaki esas sözleşmenin konusunun paradan başka bir şey olması ihtimalidir. Zira İİK m. 296/2'ye göre, borçlu, tarafı olduğu ve konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen aşırı külfetli sürekli borç ilişkilerini, komiserin uygun görüşü ve mahkemenin izniyle herhangi bir zamanda sona erecek şekilde feshedebilir. Bu çerçevede ödenmesi gereken tazminat, konkordato projesine tabi olur. Bu duruma örnek olarak, teminat mektubu ile garanti altına alınan riskin, lehtar ve muhatap arasında akdedilen bir eser sözleşmesinin ifasına ilişkin olması gösterilebilecektir. Kanaatimizce bu tür bir sözleşmenin ilgili madde kapsamında komiserin uygun görüşü ve mahkemenin izniyle feshedilmesi pek tabii mümkündür. O halde esas sözleşmenin feshinin, teminat mektubu sözleşmesi üzerindeki etkisi tespit edilmelidir. Unutulmamalıdır ki teminat mektubu sözleşmesi, asıl sözleşmeden bağımsız ve asli bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla asıl sözleşmenin fesih sebebiyle sona ermesi teminat mektubu sözleşmesini etkilemeyecek ve garantör, muhataba karşı, asıl sözleşmenin fesih yoluyla sona erdiği yönünde bir itiraz ileri süremeyecektir. Bir diğer deyişle, garantör, asıl sözleşme feshedilse dahi teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcunu yerine getirmekten kaçınamayacaktır²². Buna karşılık, asıl sözleşmenin feshine rağmen teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcunu yerine getirmek zorunda olan garantörün, teminat mektubunun lehtarı ile yapmış olduğu kontrgaranti sözleşmesi çerçevesinde lehtara başvurabileceği kanaatindeyiz.

Teminat mektuplarının konkordatodaki durumu bağlamında asıl sorun, teminat mektubu ile güvence altına alınan riskin gerçekleşmesi, yani teminat mektubunun paraya çevrilmesi bakımından haklı bir sebebin doğması hâlinde gündeme gelecektir. Zira teminat mektubunun muhatabı olan alacaklının bu mektubu paraya çevirmesi alacaklılar arasındaki eşitlik ilkesine etki edebilecek ve dolayısıyla teminat mektubu ile muhataba sağlanan menfaatin, konkordatonun başarısına bağlı diğer menfaatler ile çatışma ihtimali söz konusu olabilecektir²³.

²² Reisoğlu (n 1) 'Kontrgaranti', 58-59.

²³ Hilal Ünal Kaya, 'Konkordato Müddet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi' (2021) 23(2) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 1219, 1224.

Bu bağlamda, özellikle konkordato sırasında teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığı bütünlüğü ile diğer alacaklılar üzerinde nasıl bir etki meydana getirdiği ve teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilip verilemeyeceği hususları önem taşımaktadır. İfade edildiği üzere, teminat mektupları bakımından sorun teşkil eden esas durum, bu mektupların paraya çevrilmesi ihtimalidir. Nitekim teminat mektubu sözleşmesinin konkordato sürecini etkilemesi ancak teminat mektubunun paraya çevrilmesi sebebiyle garantörün lehtara rücu etmesi ve dolayısıyla borçlunun malvarlığının aktifinde bir eksilme meydana gelmesi hâlinde söz konusu olacaktır. Hem yargı kararlarında hem öğretide sıkça ele alınmasına rağmen, bu hususlara ilişkin soru işaretleri yerini net cevaplara bırakmış değildir.

B. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Konkordatoya Etkisi

1. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Borçlunun Malvarlığı Üzerindeki Etkisi

Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki edip etmeyeceği meselesi oldukça önem arz etmektedir. Zira konkordato sürecinde borçlunun malvarlığının korunması, İİK m. 287/1 hükmünden de anlaşıldığı üzere konkordato projesinin başarıya ulaşması bakımından mühim bir husustur. O hâlde, muhatabın teminat mektubunu paraya çevirmesi sonucunda, borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana gelip gelmeyeceği tespit edilmelidir.

Teminat mektubunun yarattığı üç ayaklı ilişki ve bu üç ayağın birbirleriyle bağlantısı, kanaatimizce bu kapsamda dikkate alınması gereken en önemli husustur. Teminat mektubu verilmesiyle lehtar, muhatap ve garantör olarak üç süje ortaya çıkmaktadır. Asıl borç ilişkisinin tarafları lehtar ve muhatap, gayri nakdi kredinin tarafları lehtar ve garantör, teminat mektubu sözleşmesinin tarafları ise garantör ve muhataptır. Dolayısıyla teminat mektubunun paraya çevrilmesi, garantörün teminat mektubu sözleşmesinden doğan kendine ait ve asıl borçtan bağımsız olarak gayri nakdi kredi ilişkisinden kaynaklanan asli borcunu yerine getirmesi anlamı taşımaktadır²⁴. Bu

²⁴ “...Banka Teminat Mektupları Garanti Akdi niteliğinde bulunduğu kabul edilmektedir. Bunun doğal sonucu olarak banka, teminat mektubu vermekle bir asli borç yüklenmiş olmaktadır. Teminat mektubunu

aşamadan sonra ise garantörün teminat mektubunun paraya çevrilmesi sebebiyle ve kontrgaranti sözleşmesi uyarınca lehtara rücu etmesi söz konusu olacaktır²⁵.

Yargı kararlarında²⁶ sıklıkla, teminat mektubunun paraya çevrilmesinin borçlunun malvarlığına etki etmeyeceği, muhatabın yerini garantörün alacağı ve bu sebeple yalnızca alacaklı sıfatında bir değişikliğin meydana geleceği tespitine rastlanmaktadır. Bu tespit isabetli olarak öğretilde eleştirilmiştir²⁷. Eleştirilerin temelinde, garantörün ödemiş olduğu borcun kendisine ait ve asıl borçtan bağımsız bir borç olması ve lehtar ile muhatap arasında mevcut olan asıl borç ilişkisindeki miktarın, teminat mektubu ile ödenmesi kararlaştırılan miktardan farklı olabileceği hususları yer almaktadır. Uygulamada, garantör sıfatını haiz bankaların, mektubun düzenlendiği tarihten itibaren hesaplanacak faiz ve gecikme cezaları garanti ettiğine de rastlanmaktadır. Buna ek olarak bankalarca, teminat mektubunun lehtarı ile yapmış oldukları kontrgaranti sözleşmesi ile teminat mektubu uyarınca üstlenmiş oldukları riske binaen blokeli mevduat, menkul ve gayrimenkul rehni gibi güvenceler alındığı da görülmektedir²⁸. Dolayısıyla asıl borç ilişkisi uyarınca ödenmesi gereken miktar ile teminat mektubunun paraya çevrilmesiyle banka lehine doğan alacak miktarının örtüşmemesi gündeme gelebilecek, bu durum ise borçlunun malvarlığının pasifinde bir değişikliğe yol açacaktır²⁹. Sonuç olarak teminat

öderken kendi borcunu ödemiş olmaktadır. ...” YHGK, 2001/996, 2001/1026, 14.11.2001, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

²⁵ Rücu ilişkisi ve kontrgaranti hakkında detaylı bilgi için bkz. Haluk Tandoğan, ‘Bankaların Akdi Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Halinde Lehdara Rücu Edebilmeleri Meselesi Hakkında’ (1970) 5(4) BATİDER 655,657 vd.; Doğan (n 7) 472 vd.; Yener Coşkun (n 3) 222 vd.

²⁶ “...*Teminat mektubu nakde çevrildiği için konkordato talep eden borçlunun mal varlığında azalma olacağı düşünülse de, teminat mektubu bedeli ödendiği için konkordato talep eden borçlunun aslında borcu ödenmiş olacaktır. Garanti veren banka, teminat mektubu bedelini ödedikten sonra ödediği miktar kadar konkordato talep edenden alacaklı konuma geçeceği için konkordato talep edenin alacak ve borç miktarında bir değişiklik olmaz. Sadece alacaklı sıfatı değişir. ...*” İstanbul BAM 17. HD., T. 30.01.2020, E. 2019/2035, K. 2020/245; İstanbul 17 BAM, 2024/1092, 2024/1217, 24.10.2024, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

²⁷ Ünal Kaya (n 21) 1230.

²⁸ Fahrettin Aral, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ (2007) 24(2) BATİDER 189, 198.

²⁹ Ünal Kaya (n 21) 1230.

mektubunun paraya çevrilmesiyle birlikte muhatabın yerini garantörün alacağını kabul etmek mümkün değildir.

2. Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesinin Alacaklıların Eşitliği Prensibine Etkisi

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi, bir önceki başlıkta belirtilen sebeplerle borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana getirebilecek ve sonuç olarak diğer alacaklıların alacaklarına kavuşmalarını da tehlikeye sokabilecektir. Bu durum ise alacaklıların eşitliği prensibinin sekteye uğramasına sebebiyet verecektir³⁰.

Yargı kararlarında³¹, teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin yalnız alacaklı sıfatında bir değişiklik meydana getireceğinden bahisle, alacaklılar arasında bir eşitsizliğe sebep olmayacağı ifade edilmektedir. Ancak belirtildiği üzere, muhatabın alacağı ile teminat mektubunun paraya çevrilmesi üzerine garantör lehine doğacak alacağın miktarı ve niteliği her zaman aynı olmayabilir. Bu nedenle öğretide bizim de katıldığımız görüşe göre³², alacaklılar arasında eşitliğin bozulmayacağını söylemek doğru değildir.

Ancak alacaklılar arasında gözetilen eşitlik prensibinin mutlak bir eşitliği ifade etmediğinin anlaşılması oldukça önemlidir³³. Kanun koyucu da kimi hâllerde birtakım alacaklı ve alacaklıları diğerlerinden daha imtiyazlı hâle getirerek bu yöndeki iradesini açıkça göstermiştir. Sonuç olarak teminat mektuplarının paraya çevrilmesi ile eşitlik prensibinin olumsuz yönde etkilenebilmesi söz konusu olabilecektir de bu durumun hukuka aykırılık teşkil ettiğini söylemek doğru olmayacaktır³⁴.

³⁰ Ünal Kaya (n 21) 1230.

³¹ bkz. (n 23).

³² Ünal Kaya (n 21) 1230.

³³ Atalı, Ermenek ve Erdoğan (n 15) 631.

³⁴ Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medeni Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 28, 32.

C. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilip Verilemeyeceği Meselesi

1. Genel Olarak

Borçlunun malvarlığı bütünlüğünün korunması hususunun konkordato için önemi oldukça açıktır. Kanun koyucu da bu konuda açık bir düzenleme öngörerek İİK m. 287/1 ile mahkemeye birtakım yetkiler tanımış, hatta sorumluluk yüklemiştir. İlgili madde hükmü gereğince, konkordato talebi üzerine mahkeme, 286. maddede belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verecek ve 297. maddenin ikinci fıkrasındaki hâller de dahil olmak üzere, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alacaktır. Mahkemenin bu hüküm kapsamında alacağı tedbir kararları, takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri niteliği arz edecektir³⁵.

Bu noktada, borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alması gereken mahkemenin, teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik bir ihtiyati tedbir kararı verip veremeyeceği sorusu akla gelmektedir. Mahkemece İİK m. 287/1'e dayanılarak konkordato sebebiyle teminat mektubunun paraya çevrilmesini engellemek üzere takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbirine hükmedilmesi mümkün müdür? Aynı değerlendirme, ihtiyati tedbire ilişkin 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu³⁶ (HMK) m. 389 vd. hükümleri için de yapılmalıdır. Bu hususta öğretide görüş birliğine varılamadığı dikkat çekmektedir.

2. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilebilir

Bu görüşe göre³⁷, teminat mektuplarının paraya çevrilmesi kimi hâllerde borçlunun malvarlığını etkilemekte ve dolayısıyla konkordato projesinin başarıya ulaşma

³⁵ Muhammet Özkes, 7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 79.

³⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.1.2011, RG 4.2.2011/27836.

³⁷ Ünal Kaya (n 21) 1236-1239; Esin Civelek, 'Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu' (Lexpera Blog, Mayıs 2020) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-doneminde-teminat-mektuplarinin-durumu/>>; 26 Aralık 2024; Dilek Balcı, Konkordato Mühletinde Muhafaza Tedbirleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2023) 148.

ihtimalinin önüne geçerek diğer alacaklılar bakımından önemli ölçüde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Konkordatonun amacı, borçluya birtakım imkânlar tanınarak hem borçlu hem de alacaklılar bakımından iflâsa kıyasla daha avantajlı bir sonucun elde edilmesidir.

Teminat mektuplarının paraya çevrilmesi, garantör sıfatını haiz bankaların lehtar ile yapmış oldukları gayri nakdi kredi sözleşmesinin, çoğu zaman lehtar ve muhatap arasındaki asıl borç ilişkisine kıyasla nitelik ve nicelik itibarıyla borçlu aleyhine daha ağır bir borç doğurması sebebiyle borçlunun malvarlığı bütünlüğüne etki edeceğinden, konkordato ile amaçlanan sonucun da önüne geçecektir. Bu durum aynı zamanda konkordato sürecinde benimsenen alacaklıların eşitliği prensibine de aykırılık teşkil edecektir.

Konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi, söz konusu ihtiyati tedbir kararının maddi hukuka ilişkin sonuçlar meydana getireceğinden bahisle eleştiriliyor³⁸ olsa da konkordatonun ruhu gereği, halihazırda maddi hukuka ilişkin birçok etki doğurduğu göz ardı edilmemelidir. Dolayısıyla bu hususun, konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesine engel teşkil ettiğini söylemek doğru olmayacaktır.

Bu tür bir ihtiyati tedbir kararı, bazı hâllerde borçlunun dar boğazdan çıkmasında ve konkordato projesinin başarıya ulaşmasında büyük bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi mümkün kabul edilmelidir.

Öğretide Ünal Kaya'ya göre³⁹, söz konusu ihtiyati tedbir kararının, İİK m. 287 hükmünde yer alan takip hukukuna özgü muhafaza tedbiri niteliğinde değil de HMK m. 389 vd. hükümlerinde yer alan ihtiyati tedbir kararı niteliğinde olması gerekmektedir. Bu kapsamda verilen ihtiyati tedbir kararının, maddi hukuk bağlamında birtakım etkiler meydana getirmesi ise yalnızca konkordato yargılamasına özgü olmayıp ihtiyati tedbir

³⁸ bkz. (n 40)

³⁹ Ünal Kaya (n 21) 1238.

kararının verilebildiği bütün yargılamalar için söz konusudur. İhtiyati tedbir kararını verecek olan mahkeme, alacağı teminat mektubuyla güvence altına alınan alacaklı ile konkordatodan etkilenecek diğer tüm alacaklılar arasında bir menfaat değerlendirmesi yapmalı ve kararını buna göre vermelidir.

3. Konkordato Sebebiyle Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesini Önlemeye Yönelik İhtiyati Tedbir Kararı Verilemez

Bu görüşe göre⁴⁰, sırf konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi mümkün değildir. Zira bu tür bir tedbir kararı, maddi hukuka ilişkin mühim sonuçlar doğuracaktır. Bu bağlamda özellikle teminat mektubu sözleşmesinin tarafları ve niteliği dikkate alınmalıdır. Çünkü konkordato mühleti, yalnızca konkordato talebinde bulunan borçlu ve onun taraf olduğu sözleşmeler bakımından sonuç doğuracaktır. Buna ek olarak borçlu lehtarın konkordato sürecine girmesi yukarıda da ifade edildiği üzere, alacaklı muhatabın garantöre başvurabilmesini sağlayacak bir sebep teşkil etmeyecektir.

Garanti sözleşmesi niteliğini haiz teminat mektubu sözleşmesinin tarafları, garantör ve muhataptır. Dolayısıyla lehtar sıfatını haiz borçlunun konkordato sürecine girmesi sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi hem garantörün sözleşmeden doğan asli ve bağımsız borcunu yerine getirmesine engel olacak hem de alacağını teminat mektubu ile güvence altına alan muhatabın, alacağı teminata bağlanmamış diğer alacaklılarla eşit muamele görmesine

⁴⁰ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2020) 572; Erdönmez (n 32) 28-32; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (Yetkin Yayınları 2020) 77; Çağatay Serdar Şahin, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 335-337; Sarısözen (n 15) 499; Uğur Topsakal ve Orkun Bayraktar, 'Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları' (Lexpera Blog, Ocak 2021) <<https://blog.lexpera.com.tr/konkordato-yargilamalarinda-maddi-hukuka-iliskin-ihitiyati-tedbir-kararlari/>>; 26 Aralık 2024. Aynı yönde bkz. Müjgan Tunç Yücel, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 216; Kale (n 18) 454; Özsoker (n 18) 278. Konkordato sebebiyle üçüncü kişilerin maddi hukuktan kaynaklanan haklarını engelleyici tedbir kararları verilemeyeceği yönünde bkz. Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları*, (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020) 26-29.

neden olarak teminat mektubunun anlamını yitirmesine yol açacaktır. Böylesi bir durumun ise sözleşme özgürlüğü ve mülkiyet hakkı bağlamında kabulü mümkün değildir.

HMK m. 389/1 hükmünde düzenlenen şartların gerçekleşmiş olması kaydıyla konkordato mühleti içerisinde teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi pek tabii imkân dahilindedir. Teminat mektubu sözleşmesiyle garanti edilen riskin doğmaması, ortadan kalkması bu duruma örnek gösterilebilecektir. Daha detaylı bir ifadeyle, muhatabın, lehtar ile arasındaki temel sözleşmesel yükümlülüklerini gereği gibi ifa edip etmediği; teminat mektubunun nakde çevrilmesini haklı kılacak şartların somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği; teminat mektubunda belirtilen tutarın garantör banka tarafından ödenmesine ilişkin borcun doğup doğmadığı yahut doğmuş olsa dahi hukuken geçerliliğini koruyup korumadığı yönündeki ihtilaflar, bağımsız bir davanın konusunu teşkil edecektir. Aynı şekilde, muhatabın teminat mektubunu haksız olarak, hukuka aykırı biçimde veya lehtar ile muhatap arasındaki temel borç ilişkisinde kararlaştırılan hükümlere aykırı surette nakde çevirdiği ya da çevirmek üzere olduğu iddiaları da ayrı bir dava kapsamında değerlendirilir. Bu çerçevede açılacak bir davada, teminat mektubunun paraya çevrilmesi işleminin, özellikle mektubun bağımsız nitelikteki garanti borcu kapsamında doğuracağı telafisi güç veya imkânsız sonuçlar dikkate alınarak geçici olarak durdurulması amacıyla, HMK m. 389 ve devamı maddeleri uyarınca ihtiyati tedbir talebinde bulunulması her zaman mümkündür. Mahkeme, bu talebi değerlendirirken, davacının haklarının derhâl korunmasını gerekli kılan hukuki yararın varlığını, teminat mektubunun haksız veya sözleşmeye aykırı biçimde nakde çevrilmesi ihtimalini ve tedbirin uygulanmaması hâlinde ortaya çıkabilecek zararların ağırlığını göz önünde bulundurur. Mahkemece, bu yönde bir değerlendirme yapılmaksızın sırf konkordato sebebiyle bütün teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi ise doğru olmayacaktır. Nitekim lehtar, mühlet kararından önce muhatap veya garantörle arasındaki hukuki ilişkiye dayanarak hangi şartlarla ihtiyati tedbir talebinde bulunabiliyorsa mühlet kararından sonra da bulunabilecektir.

Aksi yönde kararlar⁴¹ mevcut olmakla birlikte, yargı kararlarının⁴² da büyük oranda, konkordato talep eden borçlu lehine verilen teminat mektubunun konkordato süresince paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilemeyeceği yönünde olduğu söylenebilecektir. Dikkat çeken husus, değerlendirmenin İİK m. 287/1 bağlamında yapıyor olmasıdır. Nitekim söz konusu kararlarda sıklıkla, İİK m. 287/1 uyarınca alınacak muhafaza tedbirleri ile muhatap ve garantör arasındaki maddi hukuk ilişkisine etki edilemeyeceğine ilişkin ifadelere rastlamak mümkündür. Kararlarda ayrıca, teminat mektubunun paraya çevrilmesi hâlinde borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış

⁴¹ “...Borçlunun konkordato talep etmesi üzerine, İİK’nun 287 maddesi gereğince, İİK’nın 286 maddesinde belirtilen belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunun tespiti halinde, konkordato mühleti içinde, alacaklıların takibinden kurtulmaya ve mal varlığının muhafazasına yönelik tüm tedbirlerin alınması konkordatonun amacının öngördüğü zorunlu bir sonuç olarak kabul etmek gerekir. Zira, konkordato talep eden borçlunun konkordato işlemlerini gerçekleştireceği bu süreç içinde, icra ve iflas takiplerine muhatap kılınması ve bir kısım tedbirlerin alınmaması mal varlığının tümüyle elinden çıkmasına yol açabilir. Oysa konkordatoda temel ilke, borçlunun malvarlığının korunması, işletilmesi ve yeniden sağlam bir yapıya kavuşturmasının sağlanması olduğundan, bu dönemde, tedbirlerin alınmaması sonucunda borçlunun malvarlığının tasfiye edilmesi durumu ile karşılaşması sonucunu doğuracaktır. Zira konkordato, borçlunun mallarının başında kalarak alacaklıların gerekli çoğunluğu tarafından kabul edilen ve mahkemece tasdik edilen konkordato projesine göre, alacaklıları daha iyi bir şekilde ve eşit koşullar altında tatmin etmeyi amaçlamaktadır. Buna karşılık gerekli görülen tedbirlere karar verilmemesi durumunda, konkordato ile hedeflenen amaca ulaşılmasını imkansız kılabilir. **Teminat mektuplarının paraya çevrilmesinin önlenmemesi halinde borçlu mal varlığını tasfiyesiyle karşılaşılması mümkün olduğundan konkordato projesinin uygulanırlığını ortadan kaldıracaktır. Öte yandan konkordato davalarında, iflas erteleme davalarından farklı olarak maddi hukuk anlamında sonuç doğurabilecek nitelikte ve içerikte tedbirler verilebilecektir.** Zira borçların tenzilatı (İİK 294/2), faiz indirimi, leasingli mallar yönünden tedbir kararı (İİK 307.), rehin (İİK 295) vb.verilebilecek olup, bu tedbirler mahiyetleri itibarıyla maddi hukuk alanında sonuç doğurucu etkiye sahiptirler. ...” İstanbul 17 BAM, 2019/119, 2019/1072, 13.06.2019; İstanbul 17 BAM, 2018/2680, 2018/2187, 13.12.2018 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi)

⁴² “...**Bu kapsamda, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik talep, borçlunun malvarlığının muhafazası kapsamında değerlendirilemez.** Teminat mektubunun nakde çevrilmesinin tedbiren durdurulmasına yönelik karar; maddi hukuk alanında sonuçlar doğuran ve borçlu konkordato talep eden şirkete nazaran üçüncü kişi konumunda olanların maddi hukuktan doğan talep ve def-i haklarını etkileyen tedbirler olarak değerlendirilebilir. **Konkordato talebinde, gerek geçici mühlet ve gerekse kesin mühlet süresi içerisinde, üçüncü kişilerin sahip oldukları hakları ve yüklendiği borçları etkileyeceğinden bu konuda tedbir kararı verilemez.** Bunun dışında, muhatapın edimini yerine getirip getirmediği, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin şartlarının oluşup oluşmadığı, teminat mektubunda belirtilen miktarın, garantör banka tarafından ödenip ödenmeyeceğine ilişkin ihtilaflar ile muhatap tarafından, teminat mektubunun haksız ve hukuka aykırı bir şekilde veya lehtar ile muhatap arasındaki sözleşmeye aykırı bir şekilde nakde çevrildiği veya çevrileceği iddiası ayrı bir davanın konusunu oluşturmaktadır. Bu şekilde açılacak bir davada, teminat mektubunun nakde çevrilmesinin engellenmesine yönelik HMK’nın 389 ve devamı mad. gereği tedbir kararı verilmesini her zaman talep edebilir. ...” Konya 3 BAM., 2024/1816, 2024/1594, 30.09.2024; İstanbul 17 BAM, 2022/406, 2022/518, 21.04.2022; İstanbul 17 BAM, 2021/415, 2021/457, 01.04.2021; İstanbul 45 BAM, 2021/1314, 2021/969, 13.10.2021; Sakarya 7 BAM, 2019/2265, 2020/211, 12.02.2020 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

meydana gelmeyeceği, yalnızca alacaklı sıfatında bir değişiklik olacağı ve dolayısıyla bu yönde bir ihtiyati tedbir kararı alınmasına gerek olmadığı belirtilmektedir.

4. Görüşümüz

Kanaatimizce de sırf konkordato sebep gösterilerek teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi ne İİK m. 287/1 ne de HMK m. 389 bağlamında mümkündür. Zira bu tür bir karar, borçlunun taraf olmadığı, bağımsız bir maddi hukuk ilişkisinin de konkordatodan etkilenmesi anlamına gelecektir. Bir diğer deyişle, teminat mektubunun lehtarı olan borçlunun konkordato sürecine girmesi, muhatap ve garantörün, aralarındaki garanti sözleşmesinden doğan haklarını kullanamamaları ve borçlarını yerine getirememeleri sonucunu doğuracaktır.

Sırf konkordato sebebiyle teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilememesinin, borçlunun malvarlığını olumsuz etkileyebileceği ve alacaklılar arasında eşitsizliğe yol açabileceği açıktır. Ancak kanaatimizce, konkordato projesinin başarıya ulaşması amacıyla üçüncü kişilerin taraf olduğu maddi hukuk ilişkilerine ihtiyati tedbir yoluyla bu denli müdahale edilebilmesi çok daha ağır ölçüde hukuka aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca unutulmamalıdır ki borçlunun malvarlığının pasifinde artış meydana getirme ihtimali olan kontrgaranti sözleşmesi, teminat mektubundan bağımsız bir garanti sözleşmesi niteliğini haizdir. Dolayısıyla borçlunun taraf olduğu kontrgaranti sözleşmesinin, kendisinin malvarlığı bütünlüğüne etkisini önlemek amacıyla, borçlunun taraf olmadığı, muhatap ile garantör arasında akdedilen bir başka sözleşmeye müdahale edilmesi de kanaatimizce bir seçenek olarak görülmemelidir. Kaldı ki alacaklıların eşitliği prensibinin mutlak bir eşitlik manasına gelmediği de açıktır. Muhatabın teminat mektubu sözleşmesine taraf olma amacı zaten alacağını güvence altına almak ve daha avantajlı bir konuma gelmektir. Bir garanti sözleşmesi yapılarak yaratılan bu hukuki durumun, alacaklıların eşitliği prensibi ileri sürülerek bertaraf edilmesinin ise ne hukuka ne hakkaniyete uygun olacağı görüşündeyiz.

Bununla birlikte, konkordato sürecinde teminat mektuplarının paraya çevrilmesini önlemeye yönelik ihtiyati tedbir kararı verilmesi pek tabii mümkündür. Ancak söz konusu ihtiyati tedbir kararının sebebi konkordato değil, lehtar, muhatap ve garantörün taraf olduğu hukuki ilişkinin haklı kıldığı bir hâlin mevcudiyeti olacaktır. Eş deyişle, teminat mektubu ilişkisi bağlamında başkaca bir haklı sebep bulunmadığı sürece, yalnızca lehtarın konkordatoya başvurmuş olmasına dayanılarak ihtiyati tedbir kararı verilmesi doğru bir yaklaşım olarak kabul edilemeyecektir. Dolayısıyla -öğretide de ifade edildiği üzere- bu ihtiyati tedbir kararı, İİK m. 287/1 kapsamında takip hukukuna özgü bir muhafaza tedbiri niteliği taşımayacak ve ancak HMK m. 389 vd. hükümleri, yani genel hükümler esas alınarak verilebilecektir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki garantörün kontragaranti sözleşmesi dolayısıyla lehtara karşı şarta bağlı alacağı doğmaktadır; garantörün ise teminat mektubu sözleşmesi sebebiyle lehtardan olan alacağını, konkordato prosedürü uyarınca komişere on beş gün içerisinde şarta bağlı alacak olarak yazdırması gerekmektedir⁴³.

SONUÇ

Garantör, muhatap ve lehtar arasında üçlü bir ilişki meydana getiren teminat mektubunun temelinde, garantör ve muhatapın taraf olduğu teminat mektubu sözleşmesi yer almaktadır. Lehtar sıfatını haiz borçlu ise bu sözleşmenin tarafı değildir. Garantörün teminat mektubu sözleşmesinden doğan borcu, lehtar ve muhatap arasındaki asıl borç ilişkisinden bağımsız ve asli bir borçtur. Dolayısıyla borçlunun konkordato sürecine girmiş olması, kendisinin taraf olmadığı bağımsız bir hukuki ilişki üzerinde sonuç doğurmamalıdır.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesi, garantör ile borçlu arasında yapılmış olan kontragaranti sözleşmesi sebebiyle borçlunun malvarlığının pasifinde bir artış meydana getirebilecekse de buna -sırf konkordato sebebiyle- ne İİK m. 287/1 ne HMK m. 389 uyarınca verilecek bir ihtiyati tedbir kararı ile müdahale edilmesi mümkün kabul

⁴³ Sarısözen (n 15) 499.

edilmemelidir. Zira ihtiyati tedbir yoluyla, üçüncü kişilerin maddi hukuktan doğan haklarını kullanmalarının ya da borçlarını yerine getirmelerinin engellenmesi bu kurumun düzenlenme amacının da oldukça dışına çıkılması anlamına gelecektir.

Teminat mektubunun paraya çevrilmesini önlemeye yönelik tedbir kararı verilmesi ancak bu hukuki ilişkiden doğan haklı bir sebebin varlığı hâlinde söz konusu olmalıdır. Bu noktada ise İİK m. 287 bağlamında icra ve iflâs hukukuna özgü bir muhafaza tedbirinden değil, genel hükümler uyarınca verilecek bir ihtiyati tedbir kararından bahsedilmelidir. Çünkü ilgili ihtiyati tedbir kararının dayanağı husus, borçlunun konkordato sürecine girmiş olması yerine, teminat mektubu sonucu ortaya çıkan hukuki ilişkiden doğan haklı bir sebep olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyazan S, ‘Tatbikatta Banka Teminat Mektuplarının Ortaya Çıkardığı Çeşitli Sorunlar’ (1974) 7(3) BATİDER 567-579.
- Albayrak H, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2020).
- Aral F, ‘Teminat Mektuplarında Lehdar ile Muhatap ve Lehdar ile Banka Arasındaki Hukuki İlişki’ (2007) 24(2) BATİDER 189-200.
- Arkan S, ‘Teminat Mektubu Veren Bankanın Hukuki Durumu’ (1992) 16(4) BATİDER 59-68.
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *İcra ve İflâs Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları, 2020).
- Atalay O, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).
- Atalı M, Ermenek İ ve Erdoğan E, *İcra ve İflâs Hukuku* (5. Bası, Yetkin Yayınları 2022).
- Balcı D, Konkordato Mühletinde Muhafaza Tedbirleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar 2023).

Barlas N, *Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı, Kazancı Hukuk Yayınları 1986).

Başara İ, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Niteliği’ (2009) 22(83) TBB Dergisi 302-317.

Belgesay M R, *İcra ve İflâs Hukuku I Sentetik Bölüm İkinci Cilt* (Fakülteler Matbaası 1953).

Civelek E, ‘Konkordato Döneminde Teminat Mektuplarının Durumu’ (Lexpera Blog, Mayıs 2020).

Develioğlu H M, *(ICC’nin URDG 758 Hükümleri ile İlgili Açıklamalarla Beraber) Bağımsız Garanti Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2021).

Doğan V, *Teminat Mektupları* (Gözden Geçirilmiş Beşinci Baskı, Savaş Yayınevi 2015).

Erdönmez G, ‘Konkordato Mühleti Verilmesinin Alacaklılara Etkisi’ içinde Özekes M (edt), *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukukunun Güncel Sorunları II* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Görgün L Ş, Börü L ve Kodakoğlu M, *İcra ve İflâs Hukuku* (Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Kale S, *Yeni Konkordato Hukuku 7101,7155 ve 7327 sayılı Kanunlarla Değişik İcra ve İflas Kanunu m. 285-309 Şerhi* (3. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Koç H, ‘Hukuki Açıdan Banka Teminat Mektupları’ (2020) 69(2) AÜHFD 567-602.

Koç Ö C, *Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenmede Üstlenenin Hukuki Konumu* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2022).

Köksoy M, *Adi Konkordatoda Geçici Mühlet Kararının Etkileri* (1. Baskı, Adalet Yayınevi 2022).

Omağ S, ‘Banka Teminat Mektuplarının Hukuki Mahiyeti ve Hükümleri’ (1971) 6(2) BATİDER 325-342.

Önder B, *Banka Teminat Mektupları* (1. Baskı Seçkin Yayıncılık 2020).

Özekes M, *7101 Sayılı Kanunla Konkordato ve Elektronik Tebligat Konularında Getirilen Yenilikler* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2018).

- Özsöker G, *Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Doğurduğu Sonuçlar* (1. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M ve Özekes M, *İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı* (8. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021).
- Reisoğlu S, *Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler* (Türkiye Bankalar Birliği Yayınları 2003).
- Reisoğlu S, 'Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar' (2002) (43) Bankacılar Dergisi 94-101.
- Sarısözen M S, *Konkordato* (Genişletilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).
- Sav A, 'Banka Teminat Mektuplarının Haczi' (1967) (1) ABD 48-50.
- Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Songur D ve Ceylan Ç, 'Banka Teminat Mektubu-Hukuki Niteliği ve Çeşitleri' (2014) 2(4) Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 149-177.
- Şahin Ç S, *Amerikan Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak Konkordato Mühletinin Alacaklılar Yönünden Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).
- Tandoğan H, 'Bankaların Akdi Bir Mükellefiyetin Yerine Getirilmesi İçin Verdikleri Teminat Mektupları Yüzünden Muhataba Ödemede Bulunmaları Halinde Lehdara Rücu Edebilmeleri Meselesi Hakkında' (1970) 5(4) BATİDER 655-662.
- Tanrıver S ve Deynekli A, *Konkordatonun Tasdiki* (Yetkin Yayınları 1996).
- Tekinalp Ü, *Banka Hukukunun Esasları* (Yeniden Yazılmış İkinci Bası, Vedat Kitapçılık 2009).
- Topsakal U ve Bayraktar O, 'Konkordato Yargılamalarında Maddi Hukuka İlişkin İhtiyati Tedbir Kararları' (Lexpera Blog, Ocak 2021).
- Tunç Yücel M, *Konkordato Mühletinin Alacaklılar Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2020).

Ulukapı Ö, ‘Konkordatonun Sonuçları’ (2000) 8(1) SÜHFD 9-61.

Ünal Kaya H, ‘Konkordato Müddet Sürelerinde Teminat Mektuplarının Paraya Çevrilmesi Meselesi’ (2021) 23(2) DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 1219-1243.

Yener Coşkun H, *Banka Teminat Mektuplarında İlgililerin Hak ve Borçları* (Vedat Yayıncılık 2012).

Yıldırım M K ve Deren-Yıldırım N, *İcra ve İflas Hukuku* (Konkordato Hukukuna İlişkin 7101, 7155 ve 7327 Sayılı Kanun Değişikliklerini İçeren Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Beta Yayıncılık 2021).

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://dergipark.org.tr>

<https://hukuk.deu.edu.tr/prof-dr-seyfullah-edise-armagan>

<https://lexpera.com.tr>

<https://www.jurix.com.tr>

<https://www.mevzuat.gov.tr>

<https://www.turcademy.com/tr>